

УДК 351.862.6:336.1/.2(045)

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.21>

Вячеслав ШАРИЙ,

професор кафедри менеджменту та державної служби,

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького

доктор наук з державного управління, доцент

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-5598-3505>

Іван ШАРИЙ,

головний державний аудитор

Управління Північного офісу Держаудитслужби

(© ШАРИЙ В., ШАРИЙ І., 2024)

НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

У статті досліджено систему фінансової безпеки України та її національні інтереси в цій сфері. Запропоновано розглядати фінансову безпеку держави як забезпечення такого розвитку фінансової системи й фінансових відносин, а також процесів в економіці, за якого створюються потрібні фінансові умови для соціально-економічної та фінансової стабільності розвитку України, збереження цілісності та єдності фінансової системи (уключаючи грошову, бюджетну, кредитну, податкову й валютну системи), успішного подолання внутрішніх і зовнішніх загроз країни в фінансовій сфері.

Обґрунтовано, що фінансова безпека віддзеркалює стан і готовність фінансової системи держави до своєчасного й надійного фінансового забезпечення економічних потреб у масштабах, достатніх

для підтримання потрібного рівня економічної та військової/воєнної безпеки України.

Доведено, що до найбільш важливих національних інтересів України у фінансовій сфері належать: підтримка державних витрат відповідно з наявними ресурсами; забезпечення цільового фінансування державних програм (насамперед, соціальних); інвестування у сферу наукомісткого й високотехнологічного виробництва; зменшення наслідків впливу світових фінансових криз на національну економіку; подолання розбіжностей щодо розподілу й використання ресурсів бюджетної системи; посилення стримування інфляційних процесів в економіці й підтримання стабільно високого курсу національної валюти; протидія незаконному виведенню капіталу за кордон; залучення іноземних інвестицій (особливо довгострокових у промисловий сектор економіки); ухвалення дієвих нормативно-правових актів, що забезпечують нормальне функціонування фінансової системи країни; побудова ефективного правоохоронного механізму захисту державних фінансів від впливу кримінальних процесів і посягань.

Ключові слова: національні інтереси, національна безпека, фінансова безпека, фінансова система, економічна система, публічне управління.

Viacheslav SHARYI,

Professor at the Department of Management and Civil Service,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor
ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-5598-3505>

Ivan SHARYI,

Chief State Auditor of the Northern Office of the State Audit Service
(© SHARYI V., SHARYI I., 2024)

NATIONAL INTERESTS OF UKRAINE IN THE FIELD OF FINANCIAL SECURITY

The article investigates the system of financial security in Ukraine and its national interests in this domain. It proposes to consider the financial security of the state as ensuring the development of the financial system and financial relations, as well as economic processes, creating the necessary financial conditions for the socio-economic and financial stability of Ukraine's development, maintaining the integrity and unity of the financial system (including the monetary, budgetary, credit, tax, and currency systems), and successfully overcoming internal and external threats to the country in the financial sphere.

It is substantiated that financial security reflects the state and readiness of the state's financial system for timely and reliable financial support of economic needs on a scale sufficient to maintain the necessary level of economic and military security of Ukraine.

It is proven that the most important national interests of Ukraine in the financial sphere include: supporting state expenditures in accordance with available resources; ensuring targeted financing of state programs (primarily social ones); investing in the field of high-tech and knowledge-intensive production; mitigating the impact of global financial crises on the national economy; overcoming discrepancies regarding the distribution and use of budgetary resources; strengthening measures to restrain inflationary processes in the economy and maintaining a stable high exchange rate of the national currency; countering illegal capital outflow abroad; attracting foreign investments (especially long-term ones in the industrial sector of the economy); adopting effective regulatory legal acts ensuring the normal functioning of the country's financial system; building an effective law enforcement mechanism to protect state finances from the influence of criminal activities and encroachments.

Keywords: *national interests, national security, financial security, financial system, economic system, public administration.*

Постановка проблеми. До основних положень фінансової безпеки, насамперед, належать безпека бюджетної та банківської систем, позабюджетних фондів, фондового ринку.

У зв'язку з недостатньою розробленістю теорії фінансів багато з термінів і понять тлумачаться по-різному. У них вкладається різний зміст, що не дозволяє виробляти дієві заходи щодо захисту фінансової системи країни від чинників, що її дестабілізують. Так, якщо в тлумаченні загального поняття «економічна безпека» міститься визначеність (за існування різних підходів), то категорія «фінансова безпека» потребує більш прискіпливого опрацювання й вироблення коректних похідних категорій, понять і фінансових інструментів, що активно діють.

Наприклад, економісти іноді розглядають фінансову безпеку і як *«основну умову здатності держави здійснювати самостійну фінансово-економічну політику відповідно з власними національними інтересами»*, і як *«стан економіки, за якого забезпечується формування позитивних фінансових потоків держави в обсягах, потрібних для виконання її завдань, а також функцій»*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі також можна зустріти декілька підходів до визначення поняття «фінансова безпека». При цьому, здебільшого, до встановлення сутності означеного явища долучаються економісти, соціологи та філософи. Представники юридичної спільноти до цього процесу майже не долучаються.

У західній літературі фінансову безпеку визначають як створення сталого, надійного функціонування фінансової системи країни, держави, регіону, що запобігають виникненню фінансової кризи, дефолту, деструкції фінансових потоків, збоїв у забезпеченні основних учасників

економічної діяльності фінансовими ресурсами, порушенням стабільності грошового обігу.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека є найважливішим елементом економічної безпеки країни. У сучасних умовах вплив геофінансів, світових фінансових систем на окремо взятую державу переходить на якісно новий рівень. З урахуванням панівного положення, що посідає фінансовий складник у сучасній економіці, можна конкретизувати її як економіку, що управляється через фінансові механізми, за допомогою фінансових важелів, фінансових стимулів і в фінансових цілях [3, с. 1789]. Для цього глобалізм у сучасному світі створив умови для встановлення особливого фінансового впливу/управління, що, володіючи світовими грошима й адмініструючи фінансові потоки, дає можливість впливати як на все світове господарство, так і на окремі держави. Це, на нашу думку, не є добре і не є погано, це – даність. Будь-яка система, у тому числі й світова, повинна бути впорядкованою, а значить – управлятися.

Можна розглянути фінансову безпеку через забезпечення розвитку фінансової системи. Так, фінансову безпеку можна розглядати як забезпечення такого розвитку фінансової системи й фінансових відносин, а також процесів в економіці, за якого створюються потрібні фінансові умови для соціально-економічної та фінансової стабільності розвитку країни, збереження цілісності та єдності фінансової системи (уключаючи грошову, бюджетну, кредитну, податкову й валютну системи), успішного подолання внутрішніх і зовнішніх загроз країни в фінансовій сфері.

Сутність стійкості фінансової системи можна визначити як стан державного бюджету та платіжного балансу країни, нормалізацію фінансових потоків і розрахункових відносин, стійкість банківської системи й національної валюти, рівень захищеності інтересів вкладників грошових ресурсів у фінансові інститути, обсяг золотовалютних резервів,

розвиток вітчизняного фондового ринку, а також зниження державного зовнішнього боргу, забезпечення фінансових умов для активізації інвестиційного процесу [1, с. 345-346]. Гадаємо, що стійкість фінансової системи є одним із складників фінансової безпеки.

Зважаючи на це, фінансова безпека є станом економіки, за якого забезпечується формування достатніх фінансових ресурсів держави в обсягах, потрібних для виконання її завдань і функцій за відповідного контролю щодо законного їх формування й витрат. Це також і здатність зберігати й нарощувати фінансовий потенціал, забезпечувати незалежність і стабільність державних фінансів.

Ураховуючи викладене, зазначимо, що фінансова безпека є й станом фінансових відносин, за якого створюються прийнятні умови та потрібні ресурси для розширеного відтворення, економічного зростання і зростання добробуту населення, стабільності, збереження цілісності та єдності фінансової системи держави (уключаючи грошову, бюджетну, кредитну, податкову й валютну системи), для успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам держави у фінансовій сфері.

Фінансова безпека включає комплекс заходів, методів і засобів із захисту економічних інтересів держави на макrorівні, корпоративних структур, фінансової діяльності суб'єктів господарювання на мікрорівні. На мікрорівні фінансова безпека становить здатність держави в мирний час і в умовах надзвичайних ситуацій адекватно реагувати на внутрішні й зовнішні негативні фінансові впливи.

Фінансова безпека віддзеркалює стан і готовність фінансової системи держави до своєчасного й надійного фінансового забезпечення економічних потреб у масштабах, достатніх для підтримання потрібного рівня економічної та військової/воєнної безпеки країни. Фінансова безпека досягається діяльністю у фінансовій сфері та в суміжних із нею сферах: грошово-кредитній, економічній, соціальній, міжнародно-фінансовій та ін.

Саме тому концепція та стратегія фінансової безпеки повинні віднаходити відбиття в концепції та державній стратегії економічної безпеки, в економічній, бюджетній та грошово-кредитній політиках.

Таким чином, з метою забезпечення безпечного й ефективного функціонування не лише елементів фінансової системи держави, а й усіх взаємопов'язаних з нею ланок державного управління, органи державної влади мають вирішувати такі завдання: забезпечення стійкості економічного розвитку держави; забезпечення стійкості платіжно-розрахункової системи й основних фінансово-економічних параметрів; нейтралізація впливу світових фінансових криз і спланованих дій зовнішніх суб'єктів (держав, ТНК, субдержавних угруповань та ін.), тіньових (мафіозних та ін.) структур на національну економічну й соціально-політичну системи; запобігання широкомасштабному відтоку капіталів за кордон, «втечі капіталу» з реального сектору економіки; запобігання конфліктів між владою різних рівнів щодо розподілу та використання ресурсів національної бюджетної системи; залучення та використання засобів іноземних позик якомога більш оптимально для економіки країни; запобігання злочинів та адміністративних правопорушень у фінансових правовідносинах (у тому числі легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом).

В умовах глобальної кризи стало очевидним, що чинній сьогодні системі державних органів влади досить складно виконувати означені завдання.

Доцільно зазначити, що фінансова система України є основною ланкою регулювання економічних процесів вітчизняного ринку, що розвивається. Вона становить найбільш вразливу систему для використання її злочинними елементами, міжнародними корпораціями, що конкурують між собою, зацікавленими міжнародними кланами й державами в забезпеченні власних інтересів на українському ринку не в

інтересах економіки України. Фінансова система повинна мати певний запас потужності на випадок непередбачуваних і надзвичайних обставин для того, щоб державні органи могли оперативно та своєчасно відреагувати на виникнення будь-яких загроз і, по можливості, запобігти, нейтралізувати або, хоча б, звести до мінімуму потенційні соціально-економічні втрати.

Провідною ланкою фінансової безпеки, від якої залежить стійкість фінансової системи країни є, насамперед, бюджетно-податкова сфера, що є основою функціонування будь-якої держави. Саме тому показники функціонування бюджету перебувають в одній низці з основними макроекономічними показниками, що віддзеркалюють рівень соціально-економічного розвитку країни.

Таким чином, одним із найважливіших складників проблеми економічної безпеки держави є стан фінансової системи (державного бюджету та інших інститутів), здатність цієї системи забезпечити державу фінансовими засобами, достатніми для виконання її внутрішніх і зовнішніх функцій.

Від розвитку ситуації в фінансових сегментах економіки (бюджетно-податковому, валютно-грошовому, кредитно-банківському та ін.), що переплетені між собою численними зв'язками, насамперед залежить стабільний і безпечний розвиток економіки, ураховуючи, що в поточних умовах фінансово-грошові відносини, поки ще, водночас, не лише не вносять позитивного вкладу в реформування вітчизняної економіки, а й чинять стримувальний вплив, що може призводити до кризових ситуацій в економіці.

Розуміння фінансової безпеки конкретизується на основі системи кількісних і якісних показників-індикаторів, що визначають стан і рівень розвитку фінансової сфери економіки має передбачати здійснення комплексних заходів з підтримки потрібної безпеки, пов'язаної насамперед

з інтенсивною реалізацією реформ за скорегованою програмою, що охоплюватиме основні напрямки бюджетно-фінансової, грошової, інвестиційної, зовнішньоекономічної діяльності [2, с. 204].

Під системою фінансової безпеки доцільно розуміти й такі умови функціонування фінансової системи, у яких, по-перше, максимально незначною є можливість спрямування фінансових потоків у законодавчо незакріплені сфери їх використання; по-друге, до мінімуму знижена можливість реального зловживання фінансовими ресурсами.

В основі формування системи фінансової безпеки має бути розроблення стратегії розвитку фінансового ринку, концепції та стратегії фінансового контролю. При цьому потрібно скоординувати розвиток усіх основних сегментів фінансового ринку, одночасно забезпечивши баланс інтересів усіх його учасників. Саме баланс інтересів дозволяє створити умови для найбільшої стійкості й досягнути повноти реалізації всіх основних функцій фінансового ринку.

Таким чином, стійкість фінансової системи зумовлюється та ідентифікується рівнем дефіциту бюджету, стабільністю цін, нормалізацією фінансових потоків і розрахункових відносин, стійкістю банківської системи й національної валюти, рівнем захищеності інтересів вкладників, ринку цінних паперів, зниженням зовнішнього та внутрішнього боргу і дефіциту платіжного балансу, забезпеченням фінансових умов для активізації інвестиційної діяльності.

Зважаючи на це, до найбільш важливих, на нашу думку, національних інтересів України у фінансовій сфері доцільно віднести: підтримку державних витрат відповідно з наявними ресурсами; забезпечення цільового фінансування державних програм (насамперед соціальних); інвестування у сферу наукомісткого й високотехнологічного виробництва; зменшення наслідків впливу світових фінансових криз на національну економіку; подолання розбіжностей щодо розподілу й

використання ресурсів бюджетної системи; посилення стримування інфляційних процесів в економіці й підтримання стабільно високого курсу національної валюти; протидія незаконному виведенню капіталу за кордон; залучення іноземних інвестицій (особливо довгострокових у промисловий сектор економіки); ухвалення дієвих нормативно-правових актів, що забезпечують нормальне функціонування фінансової системи країни; побудова ефективного правоохоронного механізму захисту державних фінансів від впливу кримінальних процесів і посягань.

Національні інтереси в сучасній економіці мають відповідати умовам змішаного суспільства та багатоукладності національного господарства. Національні інтереси включають (поряд із фінансово-економічними інтересами суспільства як цілого) інтереси різних соціальних груп, становлячи відповідну єдність. Специфіка та протиріччя національних фінансово-економічних інтересів, на нашу думку, зумовлюються низкою взаємопов'язаних чинників: розмаїттям форм власності, диференціацією соціальної структури, що проявляється, з одного боку, розмиванням класових критеріїв організації суспільства, а з іншого – тенденціями посилення соціальної диференціації.

Отже, доцільно виокремити три підсистеми національних інтересів і фінансово-економічної безпеки, що утворюють відповідну єдність: інтереси суспільства в цілому як умова його існування та безпеки; інтереси, реалізація яких означає здійснення принципів соціальної держави й безпеки її громадян; інтереси підприємництва та його безпеки.

Така структура національних економічних інтересів і фінансово-економічної безпеки, з одного боку, зумовлює пріоритети розвитку, а з іншого – розкриває основу протиріч інтересів у суспільстві.

Взаємодія різних груп інтересів в економіці сучасної України має низку особливостей. Ґрунтуючись на реальній практиці, можемо

виокремити відповідні інституціональні рівні узгодження інтересів і підвищення фінансово-економічної безпеки:

1. Державний рівень узгодження інтересів виражається в нормативному регулюванні корпоративного управління. Проблеми, що виникають на цьому рівні, є, здебільшого, наслідком адміністративної та судової практик щодо реалізації чинного законодавства, які не склалися/не сформувалися й перебувають у постійному стані змін. Зважаючи на це, на державному рівні доцільно докласти максимум зусиль до формування судової практики, популяризації та поширення нормативно-правових знань серед широкого кола осіб. Прикладом стабільності й усталеності може слугувати Велика Британія.

2. Корпоративний рівень узгодження інтересів зумовлюється розвитком внутрішньокорпоративних норм, традицій і настанов. Деталізація законодавчих норм, а також обрання конкретних процедур здійснюється через внутрішньокорпоративні документи: статут, положення про загальні збори акціонерів, про раду директорів, про правління та ін. Доцільність виходу підприємств на міжнародні ринки в умовах нерозвиненості вітчизняної банківської системи й фондового ринку потребує дотримання західних стандартів у сфері корпоративного управління й фінансової звітності. Цю проблему має вирішити кодекс корпоративної поведінки.

3. Соціальний рівень узгодження інтересів (суспільна свідомість) полягає в завданні створення класу власників і формування відповідальних і компетентних керівників. Соціальний складник у структурі фінансово-економічних інтересів України включає інтереси домогосподарств, державна – державні інтереси, а корпоративна – інтереси національних компаній.

Таким чином, із усього спектру досліджень різних видів безпеки, проведених за останні роки, найменш розробленими є питання фінансової

безпеки держави. Масштабність і взаємозалежність процесів, що визначають функціонування механізмів забезпечення безпеки країни, ставлять питання про потребу аналізу фінансової безпеки з використанням якісно нового міжгалузевого підходу й розширенням традиційної методології.

Без сумніву, фактично немає жодного аспекту національної безпеки країни, що безпосередньо не залежав би від рівня її фінансової безпеки.

Водночас, рівень власне фінансової безпеки значною мірою залежить від рівня інших аспектів національної безпеки. Постійне вивчення взаємозв'язків і взаємозалежностей між різними аспектами національної безпеки дає можливість розробляти заходи щодо запобігання або подолання загроз національним інтересам країни.

Залежність усіх аспектів національної безпеки країни від її фінансової безпеки, на перший погляд, є простою: відсутність фінансових ресурсів призводить до недофінансування найневідкладніших потреб у різних сферах економіки й становить загрозу національній безпеці. Водночас, цей зовнішньо простий і загальний взаємозв'язок має конкретний вираз у різних економічних явищах і процесах.

Так, існує зворотний зв'язок між фінансовою безпекою країни та її національною безпекою в цілому. Зважаючи на це, загострення загроз у інших аспектах національної безпеки впливає на рівень загроз фінансовій безпеці. Наприклад, зміни в політичному курсі провідних західних країн можуть загострити проблему зовнішнього боргу України, а ускладнення воєнної ситуації – викликати потребу збільшення відповідних витрат і підвищити рівень загроз фінансовій безпеці.

Досить важливо враховувати щільний взаємозв'язок різних аспектів національної безпеки країни та провідну роль фінансової безпеки в подоланні загроз національним інтересам України. Очевидно, що доцільно ґрунтуватися на фундаментальному постулаті: «негативні явища у

фінансових відносинах становлять загрозу, завдаючи економіці реальних збитків, що виражається в падінні темпів розвитку, зниженні життєвого рівня населення». Зважаючи на це, на нашу думку, фінансові загрози доцільно розглядати як чинник, що створює небезпеку й завдає збитків фінансовій системі, а також руйнує її як систему. При цьому неможна все списувати на можливі об'єктивно наявні чинники негативного змісту, що впливають на фінансово-ринкові відносини. Зростання небезпеки, що супроводжується збільшенням збитків, призводить до переходу кількості в нову якість, – до загрози.

Небезпека й загроза є однополярними категоріями, проте кількісно різними явищами. Їх визначення, а також розроблення заходів щодо зниження їх впливу, є предметом забезпечення фінансової безпеки.

Виникнення небезпеки, що виражається у фінансових втратах, можна розглядати як сигнал можливої появи загроз безпеці та збитків економіці. При цьому сигнал означає лише потенційну загрозу фінансам країни, що, у разі неприйняття відповідних/належних заходів, перетворюється на реальну загрозу і втрати для економіки. Гадаємо, що є доцільним прискіпливий аналіз і контроль за потенційними загрозами, ураховуючи, що в практичній діяльності вони пов'язані з категоріями ризику, який знижує інтерес до них з позицій забезпечення безпеки, оскільки в цьому разі ми маємо справу з процесами, що мають імовірнісну сутність.

На сучасному етапі для України об'єктивно існують реальні внутрішні й зовнішні загрози фінансовій безпеці країни. Їх недопущення чи подолання має стати найважливішим елементом стратегії забезпечення фінансової безпеки. Виявлення можливих загроз фінансовій безпеці й вироблення заходів щодо їх запобігання або мінімізації негативних наслідків мають найактуальніше значення в системі забезпечення фінансової безпеки України.

Загроза фінансовій безпеці включає потенційну можливість такого розвитку ситуації, за якого під впливом зовнішніх чи внутрішніх чинників або ж їх сукупності виникає небезпека руйнування провідних ланок фінансової системи, системи управління нею, збитків національному багатству, підризу фінансово-кредитної й валютної систем.

Основними внутрішніми загрозами фінансовій безпеці держави можуть бути: недостатньо ефективна система державного фінансового контролю; відсутність соціальної зорієнтованості економіки; падіння платоспроможності населення; низька здатність фінансової системи забезпечувати відтворення; неадекватна фінансово-економічна політика, спрямована на перетворення країни на «сировинний придаток» для високорозвинених країн тощо.

Доцільність вироблення спеціальної системи заходів щодо фінансової безпеки може бути зумовлена низкою суттєвих проблем у фінансовій сфері держави: фінансово-кредитна система в сучасному вигляді нездатна повним обсягом забезпечити грошовими ресурсами не лише розширене, а й просте відтворення; взаємна невідповідність і неузгодженість окремих напрямків фінансово-економічної політики, фінансові та кредитно-грошові інструменти недостатньо скоординовані між собою; базування банківської системи на змішаній системі грошового обігу (гривня, долар, євро), за якої іноземні валюти беруть на себе функції нагромадження і, значною мірою, засобів платежів; недостатність зусиль, що вживаються органами державної влади для стабільного економічного зростання, структурної перебудови економіки країни та її переведення на інноваційний шлях розвитку; невідпрацьованість механізмів державного регулювання фінансових і товарних ринків, іноземних інвестицій у країні й вітчизняних інвестицій за кордоном; втрата адміністративного контролю за операціями суб'єктів господарювання на окремих фінансових і товарних ринках, а також в окремих сферах діяльності; стрімке зниження

податкового потенціалу територій в умовах кризи, а також податкової здатності платників податків і збирання податків; ускладнення в системі банківського кредитування реального сектору економіки.

Серед основних причин виникнення зовнішніх загроз фінансовій безпеці країни, що можуть виникати, є такі: стрімкий розвиток процесу транснаціоналізації економічних зв'язків, інтернаціоналізації світового господарства; безпрецедентний вплив внутрішньої та зовнішньої політики держав на зовнішньоекономічні зв'язки й відносини; втрата країною частини власних економічних позицій у результаті її витіснення іноземними конкурентами зі світових ринків, протидія рівноправній участі країни в міжнародній торгівлі; постійне збільшення великої маси капіталів, гіперактивний рух якої створює напружену обстановку, а також високий ступінь концентрації фінансових ресурсів як на макроекономічному рівні (бюджетні системи держав і міжнародних організацій), так і на глобальному рівні (міждержавна економічна інтеграція, включаючи його фінансовий та валютний складники); високий рівень мобільності та взаємозв'язку фінансових ринків на базі новітніх інформаційних технологій; різноманітність фінансових інструментів і високий рівень їх динамізму; посилення конкуренції та спорів між державами в економічній та інших сферах, використання потужними економічними чинниками стратегій завоювання світового економічного простору; надмірна залежність економіки від іноземного короткострокового спекулятивного капіталу, що робить національну фінансову систему надмірно вразливою; глобальні кризові тенденції, нездатність сучасних фінансових інститутів (у т. ч. й міжнародних) ефективно їх контролювати.

Висновки. Таким чином, забезпечення фінансової безпеки країни залежить у т. ч. від подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи. Для того, щоб запобігти в майбутньому таким викликам у вітчизняній економіці, доцільні відповідні заходи:

бюджетне планування має ґрунтуватися на консервативних прогнозах цін на сировину. При цьому доцільно продовжувати збереження частини доходів від природних ресурсів в умовах кон'юнктурно високих цін на сировину. Криза показала, що структура вітчизняної економіки зумовлює високу залежність не лише від ресурсних, а й інших бюджетних доходів, а також зовнішньо-економічної кон'юнктури;

потрібна обґрунтована політика стримування зростання державних витрат. У сучасних умовах надмірні витрати стають непідйомними для держави й можуть стати додатковим джерелом фінансової нестабільності;

під час реалізації антикризових заходів недоцільно вирішувати оперативні проблеми на збиток/шкоду довгостроковим пріоритетам, а також ухвалювати рішення, що тягнуть за собою зростання неефективних витрат, патерналізм, консервацію недоліків і дисбалансів, порушувати базові бюджетні принципи й процедури, розмиваючи фінансову, а значить і правову відповідальність держави;

підтримання макроекономічної стабільності є фундаментальною умовою сталого розвитку економіки. Порушення стабільності призведе до сповільнення економічного зростання через подорожчання кредитних ресурсів для приватного сектору, зменшення приватних інвестицій, зростання інфляції та ризиків для підприємницької діяльності.

Порушення макроекономічної стабільності матиме наслідком невиконання державою взятих зобов'язань, потребу підвищення податкового навантаження або масштабне збільшення запозичень.

Отже, серед актуальних заходів щодо підвищення фінансової безпеки держави в сучасних умовах доцільне створення дієвих механізмів запобігання проникненню в країну фінансів нелегального походження, а також незаконному відтоку ресурсів із країни. Найбільш оптимальним каналом для відмивання брудних коштів і транспортування капіталів нелегальними шляхами в усьому світі є банківська сфера. Зважаючи на це,

доцільно постійно вдосконалювати фінансову систему, що повинна стати адекватною до вимог модернізації вітчизняної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sharyi V. Ensuring mechanism of Ukraine's economic security / Khudolei V., Ponomarenko T. and other. *Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine* : [collective monograph] / in edition V. Khudolei, T. Ponomarenko. OKTAN PRINT s.r.o. 2019. Czech Republic. 496 p.

2. Sharyi V., Supriaha O. & Kalinichenko B. Resolution of investment conflicts between the state and foreign companies in the context of crisis prevention. *Social & Legal Studios*. 2023. № 6 (4). P. 200–207. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals4.2023.200>.

3. Viacheslav I. Sharyi, Larysa Ya. Samoilenko, Angelyka O. Ovcharenko. Strategic priorities of States in the Black Sea region. ASERS Publishing. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Volume X. Issue 6 (44). P. 1786–1793. DOI: <https://doi.org/10.14505/jarle>.

REFERENCES

1. Sharyi, V. (2019). Ensuring mechanism of Ukraine's economic security / Khudolei V., Ponomarenko T. and other. *Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine* : [collective monograph] / in edition V. Khudolei, T. Ponomarenko. OKTAN PRINT s.r.o. Czech Republic. 496 p. [in English]

2. Sharyi, V., Supriaha, O. & Kalinichenko, B. (2023). Resolution of investment conflicts between the state and foreign companies in the context of crisis prevention. *Social & Legal Studios*. № 6 (4), 200–207. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals4.2023.200> [in English]

3. Sharyi, Viacheslav I., Samoilenko, Larysa Ya., Ovcharenko, Angelyka O. (2019). Strategic priorities of States in the Black Sea region. ASERS

Publishing. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. Volume X.
Issue 6 (44), 1786–1793. DOI: <https://doi.org/10.14505/jarle>. [in English]

(Одержано 20 травня 2024)